

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Marci Valerij Martialis Epigram. lib. xiiij. diligenter emendati

Martialis, Marcus Valerius

Lugduni, 1518

Liber decimus tertius. Cui Xenia inditum nomen

[urn:nbn:de:bsz:31-33175](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-33175)

LIBER. XIII.
M. V. MARTIALIS EPIGRAMMA
TON LIBER DECIMVS, TERTIVS
CVI XENIA INDITVM NOMEN.

ET TOGA CORDILIS, ET

penula desit oliuis,
Aut inopē metuat sordida blatta famē,
Perdite niliacas musæ mea damna pas
pyros,

Postulat ecce nouos ebria bruma sales.

Non mea magnanimo depugnat tessera talo,

Senio nec nostrum cum cane quassat ebur.

Hæc mihi chârta nuces, hæc est mihi chârta fritillus,

Alea nec damnum, nec facit ista lucrum.

In Detractorem.

Nasutus sis usque licet, sis deniq; nasus,

Quantum noluerit ferre rogatus Atlas,

Et possis ipsum tu deridere Latinum,

Non potes in nugas dicere plura meas,

Ipse ego quam dixi, quid dentem dentē iuuabit

Rodere? carne opus est, si satur esse uelis.

Ne perdas operam, qui se mirantur, in illos

Virus habe, nos hæc nouimus esse nihil.

Non tamen hoc nimium nihil est, si candidus aure,

Nec matutina si mihi fronte uenis.

Ad Lectorem.

Omnis in hoc gracili xeniorum turba libello

Constabit nummis quatuor empta tibi.

Quatuor est nimium, poterit constare duobus,

Et faciet lucrum bibliopola Tryphon.

Hæc licet hospitibus pro munere disticha mittas,

Si tibi tam rarus, quam mihi nummus erit.

X ü

E P I G.

Addita per titulos sua nomina rebus habebis;

Praetereas si quid non facit ad stomachum.

Thus.

Serus ut aetherea Germanicus imperet aula,

Vtq; diu terris, da pia thura Ioui,

Piper.

Carea quæ patulo lucet ficedula lumbo;

Cum tibi forte datur, si sapis, adde Piper.

Alica.

Nos Alicam, nulsium poterit tibi mittere diues;

Si tibi noluerit mittere diues, eme.

Conchis faba.

Si spumet rubra conchis tibi pallida testa;

Lautorum cœnis sæpe negare potes,

Far.

Imbue plebeias clusinis pultibus ollas;

Vt satur in uacuis dulcia musta bibas.

Lens.

Accipe niliacam pelusia munera lentem;

Viltior est alica, carior illa faba.

Simila ex tritico.

Nec poteris Simila dotes numerare, nec usus;

Pistori toties cum sit, et apta coco.

Ordeum.

Mulio quod non det tacituris accipe milis;

Hæc ego coponi, non tibi dona dedi.

Frumentum triticeum.

Tercentum libyci modios de messe coloni

Sume, suburbanus ne moriatur ager.

Betæ.

Vt sapiant fatuæ fabrorum prandia Betæ;

O quam sepe petet uina, piperq; cocus.

LIB. XIII.

Lactuca.

Claudere quæ cœnas Lactuca solebat duorum,
Dic mihi, cur nostras inchoat illa dapes?

Ligna Acapna.

Si uicina tibi nomento rura coluntur,
Ad uillam moneo rustice Ligna feras.

Rapa.

Hæc tibi brumali gaudentia frigore rapa
Quæ damus, in cœlo Romulus esse solet.

Coliculi.

Ne tibi pallentes moueant fastidia caules,
Nitrata uiridis brassica fiat aqua.

Porri sectiui.

Fila tarentini grauiter redolentia porri
Edisti quoties, oscula clausa dato.

Porri capitati.

Mittit præcipuos nemoralis Arctia porros,
In niueo uirideis stipite cerne comas.

Napi.

Nos amiternus ager fœlicibus educat hortis,
Nursinas poteris parcius esse pilas.

Asparagi.

Mollis in æquorea quæ creuit spina Rauenna,
Non erit incultis gratior asparagis.

Vua duracina.

Non habilis cyathis, & inutilis uua lyæo,
Sed non potanti me, tibi nectar ero.

Chia ficus.

Chia seni similis baccho, quam Setia misit,
Ipsa merum secum portat, & ipsa salem.

Cydonia.

Si tibi cecropio saturata Cydonia melle

EPIG.

Ponentur, dicas hæc melimella licet.

Nuces pineæ.

Poma sumus Cybeles, procul hinc discede uiator,

Ne cadat in miserum nostra ruina caput.

Sorba.

Sorba sumus molleis nimium durantiã uentres,

Aptius hæc puero, quam tibi poma dabis.

Spathalion cariotarum.

Aurea porrigitur iani cariota calendis,

Sed tamen hoc munus pauperis esse solet.

Coctana.

Hæc tibi quæ torta uenerunt condita menta,

Si maiora forent Coctana, ficus erat.

Pruna damascena.

Pruna peregrina carie rugosa senectæ

Sume, solent duri soluere uentris onus.

Casus lunensis.

Casus etruscæ signatus imagine lunæ

Præstabit pueris prandia mille tuis.

Casus uestinus.

Si sine carne uoles ientacula sumere frugi,

Hæc tibi uestino de grege massa uenit.

Casus uelabrensis.

Non quencunq; focum, nec fumum casus omnem,

Sed uelabrensem qui bibit ipse sapit.

Casus Trebulani.

Trebula nos genuit, commendat gratia duplex,

Sive leui flamma, sive domamur aqua.

Bulbi.

Cum sit anus coniuix, & sint tibi mortua membra,

Nil aliud Bulbis quam satur esse potes.

LIB. XIII.

Lucanica.

Filia picena uenio Lucania porca,
Pultibus hinc uineis grata corona datur.

Oliua.

Hæc que picenis uenit subducta trapetis,
Inchoat, atq; eadem finit Oliua dapes.

Mala Citrea.

Aut corcyrei sunt hæc de frondibus horti,
Aut hæc massili poma draconis erant.

Colostrum.

Surripuit pastor quæ nondum stantibus Oedis,
De primo matrum lacte Colostra damus.

Oedi.

Lasciuum pecus, & uiridi non utile Baccho,
Dat poenas, nocuit iam tener ille Deo.

Oua.

Candida si croceos circumfluit unda nitellos,
Hesperius scombrî temperet Oua liquor.

Porcellus lacteus.

Lacte mero pastum piger æ mihi matris alumnus
Ponat, & etolo de sue diues edat.

Apyrina, & Tuberes.

Non tibi de libycis tuberes, & apyrina ramis,
De nomentanis sed damus arboribus.

Idem.

Lecta suburbanis mittuntur apyrina ramis,
Et uerna tuberes, quid tibi cum libycis?

Sumen.

Esse putes nondum Sumen, sic ubere largo
Effluit, & uiuo lacte papilla tumet.

Pulli gallinacii.

Si libycæ nobis uolucres, & phasides essent,

EPI G.

Acciperes, at nunc accipe cortis aues.

Perfica, Nuci persica.

Vilia maternis fueramus prae-coqua ramis;

Nunc in adoptiuis Persica cara sumus.

Panes Picentini.

Picentina ceres niueo sic nectare crescit,

Utleuis accepta spongia turget aqua.

Boleti.

Argentum, atq; aurum facile est, lenamq; togamq;

Mittere, boletos mittere difficile est.

Ficedula.

Cum me ficus aliat, cum pascear dulcibus uuis;

Cur potius nomen non dedit uua mihi?

Tubera.

Rumpimus altricem tenero de uertice terram

Tubera, boletis poma secunda sumus.

Turdorum corona.

Texta rosis fortasse tibi, uel diuite nardeo;

At mihi de turdis facta corona placet.

Anas.

Tota quidem ponatur Anas, sed pectore tantum;

Et ceruice sapit, caetera redde coco.

Turtur.

Dum pinguis mihi Turtur erit, lactuca ualebis;

Et cocleas tibi habe, perdere nolo famem.

Perna.

Ceretana mihi fiet, uel massa licebit

De menapis, lauti de petasone uorent.

Petaso.

Musteus est, propera, caros nec differ amicos;

Nam mihi cum uetulo sit petasone nihil.

Vulua.

LIBER. XIII.

Te fortasse magis capiet de uirgine porca,

Me materna graui de sue uulua capit.

Colocasia.

Niliacum ridebis olus, landsq; sequaceis,

Improba cum morsu fila, manuq; trabes.

Iecur anseris.

Aspice quam tumeat magno Iecur anseris matius,

Miratus dices, hoc rogo creuit ubi?

Glires.

Tota mihi dormitur hyems, & pinguior illo

Tempore sum, quo me nil nisi somnus alit.

Cuniculus.

Gaudet in effossis habitare Cuniculus antris,

Monstrauit tacitas hostibus ille uias.

Atagenæ.

Inter saporos fertur alitum primus

Ionicarum gustus atagenarum.

Gallina Altilis.

Pascitur & dulci facilis Gallina farina,

Pascitur & tenebris, ingeniosa gula est.

Capo.

Ne nimis exhausto macresceret inguine gallus,

Amisit testes, nunc mihi gallus erit.

Idem.

Succumbit sterili frustra gallina marito,

Hanc matris Cybeles esse decebat auem.

Perdix.

Ponitur Ausonijs auis hæc rarissima mensis,

Hanc in lautorum mandere saepe soles.

Columba.

Ne uioles teneras præduro dente Columbas,

Tradita si Gnidiæ sunt tibi sacra deæ.

EPIG.

Palumbus torquatus.

Inguina torquati tardant, hebetantq; Palumbi.
Non edat hanc uolucrem, qui cupit esse salax.

Galbula.

Galbula decipitur calamis, & retibus ales,
Turget adhuc uiridi cum rudis uua mero.

Catæ.

Pannonicas nobis nunquam dedit umbria cattas,
Na uult hæc domino mittere dona Pudens.

Pauo.

Miraris quoties gemmanteis explicat alas,
Et potes hunc seuo tradere dure coquo?

Phenicopterus.

Dat mihi penna rubens nomen, sed lingua gulosis
Nostra sapit, quid si garrula lingua foret?

Phasianus.

Argiua primum sum transportata carina,
Ante mihi notum nil nisi Phasis erat.

Numidicæ.

Anser romano quamuis satur Hannibal esset,
Ipse suas nunquam barbarus edit aues.

Anser.

Hæc seruauit auis tarpei templa tonantis,
Miraris, nondum fecerat illa Deus.

Grues.

Turbabis uersus, nec litera tota uolabit,
Vnam perdideris si Palamedis auem.

Rusticula.

Rustica sum perdix, quid refert, si sapor idem est?
Carior est perdix, sic sapit illa magis.

Cygnus.

Dulcia defecta modulatur carmina lingua,

LIBER. XIII.

Cantator Cygnus funeris ipse sui.

Porphiriones.

Nomen habet magni uolucris tam parua gigantis,
Et nomen Prasini porphirionis habet.

Mulus.

Spirat in aduecto, sed iam piger æquore mulus
Languescit, uiuum da mare, fortis erit.

Murena.

Quæ natat in siculo grandis murena profundo,
Non ualet exustam mergere sole cutem.

Rhombus.

Quamuis lata gerat patella Rhombum,
Rhombus latior est tamen patella.

Ostrea.

Ebria baiano ueni modo concha lucrino,
Nobile nunc sitio luxuriosa garum.

Silla.

Cæruleus nos Lyris amat, quem sylua Maricæ
Protegit, hinc Sillæ maxima turba sumus.

Scarus.

Hic Scarus, æquoreis qui uenit obesus ab undis,
Visceribus bonus est, cætera uile sapit.

Coracinus.

Princeps miliacis raperis coracine macellis,
Pellæ prior est gloria nulla gula.

Echinus.

Iste licet digitos testudine pungat acuta,
Cortice deposito mollis Echinus erit.

Murices.

Sanguine de nostro tinctas ingrate lacernas
Induis, & non est hoc satis, esca sumus.

Gobius.

EPIG.

In Venetis sint lauta licet conuiuia terris,

Principium cœnæ Gobius esse solet.

Lupus.

Lanceus euganei lupus excipit ora Timæi,

A equoreo dulcibus cum sale pastus aquas.

Aurata.

Non omnis laudem, pretiumq; aurata meretur,

Sed cui solus erit concha lucrina cibus.

Acipensis.

Ad palatinas acipensem mittite mensas,

Ambrosias ornent munera rara dapes.

Lepus.

Inter aues turdus, si quis me iudice certet,

Inter quadrupedeis gloria prima Lepus.

Aper.

Qui Diomedæis metuendus setiger agris

A etola cecidit cuspide, talis erat.

Dammæ.

Dente timetur aper, defendunt cornua Ceruum,

Imbelles Dammæ quid nisi præda sumus?

Orix.

Matutinarum non ultima præda ferarum,

Sæuus orix, constat quod mihi morte canum.

Ceruus.

Hic erat ille tuus domitus Cyparisse capistris,

An magis iste tuus filius ceruus erat?

Lalifio.

Dum tener est onager, solaq; Lalifio matre

Pascitur, hoc infans, sed breue nomen habet.

Oleum uenafranum.

Hoc tibi campani sudauit bacca Venasri,

Vnguentum quoties sumis, et istud olet.

LIB. XIII.

Dorca.

Delitium paruo donabis Dorcada nato,
Iactatis solet hanc mittere turba togis.

Caprea.

Pendentem summa Capream de rupe uidebis,
Casuram speres, decipit illa canes.

Onager.

Pulcher adest Onager, mitti uenatio debet
Dentis erythraei, iam remouete sinus.

Garum sociorum.

Expirantis adhuc scombrī de sanguine primo,
Accipe focosum munera cara garum.

Muria.

Antipolitani fateor sum filia Thynni,
Essem si scombrī, non tibi missa forem.

Mel atticum.

Hoc tibi thesei populatrix misit Hymetti,
Pallados a syluis nobile nectar apīs.

Fauis Siculi.

Cum dederis Siculos medijs de collibus Hyblae,
Cecropios dicas tu licet esse fauos.

Passum.

Gnosia minoae genuit uindemia Cretae
Hoc tibi, quod mulsum pauperis esse solet.

Picatum uinum.

Hæc de uitifera uenisse picata Vienna
Ne dubites, misit Romulus ipse mihi.

Mulsum.

Attica nectareum turbatis mella falernum,
Misceri decet hoc a Ganymede merum.

Albanum.

Hoc de Cesareis mitis uindemia cellis

EPIG.

Misit, iulco quæ sibi monte placet.

Surrentinum.

Surrentina bibis, nec myrrhina picta, nec aurum,

Sume, dabunt calices hæc tibi uina suos.

Falernum.

De funiessanis uenerunt massica prælis,

Condita quo queris consule? nullus erat.

Setinum.

Pendula pontinos quæ spectat Setia campos,

Exigua uetulos misit ab urbe cados.

Fundanum.

Hæc Fundana tulit foelix autumnus Opimi,

Expressit mulsam consul, & ipse bibit.

Trifolinum.

Non sum de primo fateor Trifolina lyæo,

Inter uina tamen septima uitis ero.

Cecubum.

Cecuba fundanis generosa coquantur Amyclis,

Vitis & in media nata palude uiret.

Signinum.

Potabis liquidum signina morantia uentrem,

Ne nimium sistant, sit tibi parca sitis.

Mamertinum.

Amphora nestorea tibi Mamertina senecta

Si detur, quod uis nomen habere potest.

Tarraconense.

Tarraco campano tantum cessura lyæo,

Hæc genuit thuscis æmula uina cadis.

Nomentanum.

Nomentana meum tibi dat uindemia bacchum,

Site Quintus amat, commodiora bibes.

Spaletinum.

LIBER. XIII.

De spoletinis quæ sunt cariola lagœnis
Malueris, quam si musta falerna bibas.

Pelignum.

Massica peligni mittunt turbata coloni,
Non tu, libertus sed bibat illa tuus.

A cetum.

Amphora miliaci non sit tibi uilis Aceti,
Esset cum uinum uilior illa fuit.

Massilianum.

Cum tua centenos expugnet sportula ciues,
Fumea massilia ponere uina potes.

Ceretanum.

Ceretana Nepos ponat, setina putabis,
Non ponit turba cum tribus illa bibet.

Tarentinum uinum.

Nobilis, & lanis, & foelix uitibus auilon
Det pretiosa tibi uellera, uina mihi.

Vnguentum.

Vnguentum heredi nunquam, nec uina relinquo,
Ille habeat nummos, hæc tibi tota dato.

Corona Rosæ.

Dat festinatas Cæsar tibi bruma coronas,
Quondam ueris erant, nunc tua facta rosa est.